

אידי ליא היה אתיו

עי ריין נומף־רם? ילד מגודל? פרא־
אדם חסר־מעצורים? פטריוט טועה?
שוטה שהגיע במיקרה לפיסגת השילטון?
מוקיון ערמומי?

אידי אמין דאדא, נשיא אוגנדה, המפקד
העליון של כוחותיה, כובש האימפריה הבריטית,
בעל עשרות תוארים ועיטורים נוספים שהעניק לעצמו, וכנפי־צנחן ישראליות, היה כל אלה בעת ובעונה אחת.
כאשר ירד השבוע מבמת ההיסטוריה, לא הצטער עליו איש בעולם כולו. עמו של השמיע אנחה של הקלה ושיחרור.

מעריצו של היטלר

כ אשר גורש השבוע מעיר בירתו, וכאשר הפך יעד למצוד־אדם נרחב בארצו, היה קשה לזכור כי עוד לפני שמונה שנים ראו בו רבים קצין צעיר ומברטיח, נציג יפה־תואר של אפריקה החדשה. קשה היה גם לזכור, כי היתה זאת מדינת־ישראל שהעלתה את האיש לשילטון. ישראל היא הצעירה שבין המעצמות הלבנות הפועלות באפריקה. אין לה חוכמת־חיים, שהיא פרי הנסיון בן מאות בשנים, כפי שיש למדינות קולוניאליות ותיקות כמו בריטניה וצרפת, ואף ברית־המועצות.

בקלות־דעת שאין דומה לה, פרי היוהרה של הבורות, קיבלו על עצמם שליחי ישראל להתערב בענייניה של אוגנדה. להתקשר עם קצין שהתאמן בישראל, שקצינים ישראליים קשרו עימו קשרי־ידידות, ושנר־אה כמי שידאג לאינטרסים של ישראל אם יגיע לשילטון.

באותם הימים שלט באוגנדה מדינאי מכובד ונבון, ד"ר מילטון אובוטה. כמו רבים מבין עמיתיו ביבשת, נטה שמאלה, אך הוא היה רחוק מברית־המועצות. כעבור שנים, ליגלג אדם בירושלים: „היינו זקוקים למישהו שאפשר לשים אותו במקום אובוטה. ניגשנו אל העץ הראשון, הורדנו ממנו את הקוף הראשון שתפסנו, והפכנו אותו שליט בקאמפאלה.”

התיאור הוא בעל סיגנון גיועני, אך מילבד זאת הוא תואם את האמת.

מי קיבל את ההחלטה הרתי־האסון? גולי־דה מאיר, או ראש־הממשלה, שהתגאתה בהצלחותיה באפריקה בימים שהיתה שרת־החוף? אבא אבן, שכיהן או כשר־החוף? משה דיין, או שר־הביטחון? שלושתם? יהיה האחראי מי שיהיה — רובצת עליו כעת האחריות לאובדן חייהם של מאות אלפי בני־אוגנדה, ואף של החיילים שניספו החודש בעת מבצע השיחרור.

מה קורה במאה העשרים כאשר מנהיגה הכלי־כול של מדינה מתגלה כעריץ מטורף, המסוכן לבני עמו ולשכניו? במהלך המאה התעוררה שאלה זו פעמים רבות. לא נמצאה לה תשובה.

